

LNV Consumentenplatform

NL voor mensen

Nationale Landschappen in ontwikkeling

10 maart 2006

Inhoud	Pagina
• Voorwoord	3
• Hoofdstuk 1 Beleidsdossier	4
1. Inleiding	4
2. Beleidskader	4
3. De invloed van landbouw en woningbouw op Nationale Landschappen	8
4. Beleidsvragen aan het Consumentenplatform	9
• Colofon	10

Voorwoord

In Nederland zijn twintig Nationale Landschappen aangewezen. Gebieden met (inter)nationaal zeldzame, unieke of kenmerkende landschapskwaliteiten. Het zijn gebieden die we als rijk willen behouden en ook verder willen ontwikkelen. We vinden het belangrijk dat de Nationale Landschappen een succes worden.

Om Nationale Landschappen tot een succes te maken, willen we meer weten over hoe mensen de Nationale Landschappen gebruiken en beleven. Ook stellen we onszelf de vraag hoe we deze kennis kunnen benutten om de Nationale Landschappen te versterken, oftewel: hoe worden deze Nationale Landschappen nog mooier en beter bruikbaar.

In de aanloop naar het Consumentenplatform van 10 maart 2006 is hier al veel informatie over verzameld door middel van enquêtes, panelbijeenkomsten in en buiten Nationale Landschappen en opinie-onderzoek. De resultaten staan in de voorliggende publicatie, samen met een beschrijving van de stand van zaken en het beleid rondom Nationale Landschappen. Alles bij elkaar veel interessante informatie die, naar ik hoop, zal leiden tot goede discussies en aanbevelingen in het Consumentenplatform. Ik beveel u het lezen van deze publicatie dan ook van harte aan.

DIRECTEUR-GENERAAL LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit

Prof. dr. A.N. van der Zande

Beleidsdossier

Vragen aan het LNV Consumentenplatform

1. Hoe beleven en gebruiken consumenten Nationale Landschappen? Welke aspecten vinden zij daarin belangrijk en welke minder? Waarom vinden zij dat?
2. Welke ontwikkelingen in de Nationale Landschappen moet het Rijk, vanuit consumentenperspectief, (financieel) stimuleren om de (kern)kwaliteiten van de Nationale Landschappen te versterken, en welke zeker niet? En waarom?
3. Welke van deze ontwikkelingen zijn, vanuit consumentenperspectief, het meest belangrijk? En waarom?
4. Hoe kan de overheid deze kennis over beleving en gebruik benutten om de culturele en natuurlijke aspecten van een Nationaal Landschap te versterken?

1. Inleiding

Veel mensen en organisaties geven aan dat ze een aantrekkelijk landschap wenselijk en belangrijk vinden. Ook internationaal neemt het belang van landschap toe. Het Nederlandse landschapsmanifest, waarin vele maatschappelijke organisaties hun steun uitspreken voor landschap, en het Europese Landschapsverdrag zijn hiervan sprekende voorbeelden. Toch gaat de kwaliteit van het landschap in Nederland achteruit.

Twintig Nationale Landschappen

Er zijn in Nederland twintig Nationale Landschappen aangewezen. Nationale Landschappen zijn gebieden met internationaal zeldzame of unieke en nationaal kenmerkende landschapskwaliteiten en in samenhang daarmee, bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten. Deze kwaliteiten moeten behouden blijven, duurzaam worden beheerd en waar mogelijk worden versterkt. In samenhang hiermee kan ook hun toeristisch-recreatieve betekenis toenemen. Het is belangrijk dat de Nationale Landschappen zich sociaal-economisch voldoende kunnen ontwikkelen, terwijl de bijzondere kwaliteiten van het gebied worden behouden of juist worden versterkt. De waardering is tot nu toe vooral gebaseerd op wat de rijksoverheid belangrijk vindt voor natuur en cultuur(historie) en minder op het gebruik en de beleving door mensen van de Nationale Landschappen.

Rol provincies

De provincies spelen een belangrijke rol bij de uitwerking en realisatie van het Nationale Landschappen beleid. Zij stellen dit jaar o.a. uitvoeringsprogramma's per Nationaal Landschap op. Voor het rijk is ook nog steeds een belangrijke rol weggelegd. Het rijk blijft nl. medeverantwoordelijk voor het eindresultaat, zal de provinciale plannen toetsen en moet beslissen over cofinanciering van deze plannen. De provinciale plannen zullen dit jaar naar verwachting in concept aan het rijk worden voorgelegd. Verder worden in 2006 meerjarige contracten afgesloten tussen rijk en provincies over investerings- en beheersmaatregelen voor de komende zeven jaar. Het Rijk heeft hiervoor in totaal zo'n 80 miljoen euro beschikbaar. Het uitgangspunt is dat de provincies eenzelfde bedrag beschikbaar stellen.

2. Beleidskader

2.1 Kwaliteit van het landschap onder druk

Veel mensen en organisaties geven aan dat ze een aantrekkelijk landschap wenselijk en belangrijk vinden. In november 2005 hebben zo'n dertig Nederlandse maatschappelijke organisaties hun steun uitgesproken voor landschap in een landschapsmanifest. Deze coalitie bestaat uit natuur-, landschaps-, recreatie- en projectontwikkelingsorganisaties. Ook internationaal neemt het belang van landschap toe. Nederland heeft in november het Europese Landschapsverdrag geratificeerd.

Hiermee neemt Nederland een inspanningsverplichting op zich om zorg te besteden aan het landschap.

Toch gaat de kwaliteit van het landschap in Nederland achteruit. Paragraaf 3 van het achtergronddocument beschrijft de veranderingen in het landschap. De overheid wil dit neergaande proces stoppen en er juist voor zorgen dat de kwaliteit van het landschap toeneemt. In beleidstermen heet dit: de achteruitgang tegengaan en ombuigen naar 'behoud en/of ontwikkeling met kwaliteit'. Verder dient landschap een volwaardige plaats te krijgen in de belangenafweging in het ruimtelijk beleid

Bijna ieder mens verstaat onder landschap en kwaliteit van het landschap weer iets anders. Om enig houvast te bieden en om zo veel mogelijk over hetzelfde te praten omschrijft de rijksoverheid in de Nota Ruimte de kwaliteit van het landschap aan de hand van vier aspecten (dit is ook zo in de Nota Ruimte gedaan). De kwaliteit van het landschap wordt bepaald door:

- de natuurlijke kwaliteit; b.v. het voorkomen van specifieke flora en fauna, bodem, water en reliëf
- de culturele kwaliteit; de herkenbaarheid van menselijk handelen in heden en verleden b.v. verkavelingspatronen en architectonische vormgeving (waaronder kenmerkende bebouwing als boerderijen en dorpsvormen)
- de gebruikskwaliteit; de mate waarin het gebied gebruikt wordt (bijv. cultuur historische elementen) t.b.v. wonen, werken en recreëren; de toegankelijkheid en bereikbaarheid
- de belevingskwaliteit; b.v. afwisseling, groene karakter, rust, ruimte, donkerte, informatiewaarde.

2.2 Rijksbeleid

De overheid wil het Nederlandse landschap behouden en 'ontwikkelen met kwaliteit' door:

- *Generiek landschapsbeleid*: voor geheel Nederland de 4 hiervoor genoemde kwaliteiten als uitgangspunt te hanteren als zich nieuwe ontwikkelingen in het landschap voordoen. We noemen dit het generieke landschapsbeleid. Provincies zijn hiervoor verantwoordelijk en dienen de 4 kwaliteiten verder uit te werken en op te nemen in hun streekplannen.
- *Nationale Landschappen*: voor de 20 meest waardevolle landschappen – de 20 Nationale Landschappen – de drie belangrijkste kwaliteiten per landschap te benoemen, de zgn. kernkwaliteiten. Dit zijn bijvoorbeeld de openheid van een gebied, de karakteristieke verkaveling of het groene karakter.¹ Het zijn gebieden die internationaal zeldzaam zijn of nationaal uniek of kenmerkend. Deze gebieden zijn in de Nota Ruimte globaal begrensd en er is in grote lijnen aangegeven welke (ruimtelijke) ontwikkelingen wel en niet zijn toegestaan. Het Rijk zal zijn geld dat voor landschap is bestemd, vooral in deze 20 gebieden inzetten.

De Nationale Landschappen beslaan zo'n 800.000 ha., dat is ca. 20% van de oppervlakte van Nederland. In deze Nationale Landschappen wonen naar schatting 2,5 mln. mensen.

In algemene zin geldt dat binnen Nationale Landschappen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn, maar alleen als de kernkwaliteiten van het landschap worden behouden of worden versterkt. Dit wordt ook wel het 'ja, mits'-regime genoemd. Binnen Nationale Landschappen is geen ruimte voor grote woningbouwlocaties, wel is er ruimte voor, ten hoogste, het percentage van de eigen bevolkingsgroei. Dit uitgangspunt wordt ook wel "migratiesaldo nul" genoemd. Op basis hiervan maken provincies afspraken met gemeenten over de omvang en locatie van woningbouw (zie ook par. 3.2).

Nationale Landschappen bieden daarnaast ruimte voor de aanwezige regionale en lokale bedrijvigheid, inclusief niet-grondgebonden landbouwbedrijven en intensieve veehouderij. Er

---

¹ Bijlage 1 bij het achtergronddocument beschrijft alle kernkwaliteiten per Nationaal Landschap

moet immers ook geleefd en gewerkt worden in deze gebieden. Ook hier maken provincies en gemeenten afspraken over aard en omvang van locaties voor bedrijventerreinen.

Grootschalige verstedelijkingslocaties en bedrijventerreinen, nieuwe grootschalige glastuinbouwlocaties en nieuwe grootschalige infrastructurele projecten zijn niet toegestaan. Waar deze ingrepen redelijkerwijs onvermijdelijk zijn, dienen compenserende maatregelen te worden getroffen. Hierbij kan gedacht worden aan een extra inspanning op het gebied van de landschappelijke inpassing of de ontwerp kwaliteit.

Het begrip 'grootschalig' is afhankelijk van de aanwezige kernkwaliteiten en van het reeds aanwezige verstedelijkingspatroon en het -volume. Zo kan in relatief onbebouwde landschappen een beperkte toename van de bebouwing reeds afbreuk doen aan de kernkwaliteiten van dat landschap, terwijl in andere landschappen een zelfde toename van bebouwing geen gevolgen hoeft te hebben voor de aanwezige kernkwaliteiten.

N.B. Nationale Landschappen moeten niet worden verward met Nationale Parken. Nationale Parken zijn bijzondere natuurgebieden in Nederland met elk een eigen karakteristiek. De natuur wordt hier beschermd, maar de Nationale Parken worden tegelijkertijd opengesteld voor een breed publiek. In Nationale Parken ligt het accent dus op natuur; in Nationale Landschappen op landschap. De overlap tussen Nationale Parken en Nationale Landschappen is minimaal.

2.3 Internationale context

Werelderfgoedconventie

Op mondiaal niveau is er nauwelijks landschapsbeleid ontwikkeld. De Werelderfgoedconventie vormt hierop een uitzondering. Deze werd in 1972 ondertekend door een groot aantal landen, waaronder Nederland. Er is onderscheid tussen cultureel erfgoed (monumenten, groepen gebouwen en terreinen/gebieden) en natuurlijk erfgoed. De Werelderfgoedconventie is niet specifiek gericht op landschappen, maar door de mogelijkheid van aanwijzing van gebieden kunnen bepaalde landschappen toch een status verwerven. Landen die de overeenkomst hebben getekend kunnen voordrachten doen voor de lijst en zijn verplicht binnen hun territorium potentiële Werelderfgoedgebieden op te sporen. Plaatsing op de Werelderfgoedlijst levert geen geld op. Landen moeten zelf beleid maken en uitvoeren. De status brengt echter wel mogelijkheden met zich mee voor de monumenten of gebieden om nationaal geld te verwerven en als recreatieve trekpleister. Nederland heeft de volgende gebieden en objecten op de Werelderfgoedlijst staan:

- 1995 het voormalige eiland Schokland en omgeving;
- 1996 de Stelling van Amsterdam;
- 1997 het molencomplex bij Kinderdijk;
- 1998 het Ir. D.F. Woudagemaal te Lemmer;
- 1999 de droogmakerij de Beemster;
- 2000 het Rietveld Schröderhuis in Utrecht.

De Stelling van Amsterdam is in de Nota Ruimte aangewezen als Nationaal Landschap, de Beemster maakt deel uit van het Nationaal Landschap Laag Holland en het molencomplex bij Kinderdijk ligt in het Groene Hart. Het Nationale Landschap Nieuwe Hollandse Waterlinie staat op een voorlopige lijst van aan te wijzen Werelderfgoedgebieden. Ook wordt overwogen om de Waddenzee op deze lijst te plaatsen.

Europese landschapsconventie

Nederland heeft in 2000 ingestemd met de Europese landschapsconventie (ELC) van de Raad van Europa en deze in november 2005 geratificeerd. Nederland voldoet nu ruimschoots aan de bepalingen in de ELC, die overigens geen verplichtend karakter heeft. De regelingen en wetten in

Nederland gaan verder dan de minimale vereisten in de ELC. Het beleid hoeft dus niet te worden aangepast om te kunnen voldoen aan de bepalingen van de conventie.

De inwerkingtreding van de ELC in Nederland is niet direct van invloed op de Nationale Landschappen. Toch zijn er wel indirecte verbanden. Landschapszorg wordt in de ELC aangewezen als een kerntaak van de overheid. In combinatie met het subsidiariteitsbeginsel, dat inhoudt dat taken daar moeten worden uitgevoerd waar dat het beste kan met zo groot mogelijke decentralisatie, betekent dit een ondersteuning om lagere overheden verantwoordelijkheid voor landschap te geven. In Nederland betekent dit dat de rijksoverheid een regisserende taak heeft en de provincies gevraagd wordt om de landschapszorg daadwerkelijk uit te voeren. Grensoverschrijdende samenwerking is een ander kernpunt van de ELC. De ELC kan als paraplu worden gebruikt voor de Nationale Landschappen om gerichte internationale samenwerking te zoeken. Dit kan niet alleen gebiedsgericht, maar ook themagericht. De ELC biedt een kader om het thema Nationale Landschappen op Europees niveau te bezien. In een aantal andere landen bestaan goede initiatieven en goed beleid waar lering uit getrokken kan worden.

Europese Unie

De Europese Unie heeft geen specifiek landschapsbeleid. Toch is het wel breed aanvaard als belangrijk doel. Beleid voor landschappen is nog niet optimaal ontwikkeld in de EU. Veel beleid heeft raakvlakken met landschap, in het bijzonder het landbouwbeleid. Het behoud van de *rural landscapes* krijgt als thema steeds meer aandacht in het Europese plattelandsbeleid. Met de instelling van Nationale Landschappen sluit Nederland aan bij het Europese denken op dit punt.

Europa heeft een verordening inzake steun voor plattelandsontwikkeling (Vo. EU 1257/99), de tweede pijler van het Gemeenschappelijk Landbouw en Plattelandsbeleid. De aandacht van de EU voor plattelandsontwikkeling heeft onder andere te maken met leegloop van het platteland, milieuproblemen door de landbouw, verdwijnen van de kenmerkende landschappen door grootschalig boeren en verdwijnen van voorzieningen op het platteland. Voor Nationale Landschappen zijn vooral de regelingen voor probleemgebieden en gebieden met specifieke beperkingen op milieugebied en de milieumaatregelen in de landbouw van belang. Ook zijn regelingen op het gebied van agrarisch natuurbeheer en landschapsbeheer van toepassing. In de EU is men zich ervan bewust dat de landbouw een belangrijke bijdrage levert aan het behoud van landschap. In gebieden waar door de natuurlijke omstandigheden een moderne bedrijfsvoering onmogelijk is, biedt de regeling voor "probleemgebieden" een mogelijkheid voor compensatie van extra kosten en verminderde opbrengsten als gevolg van natuurlijke handicaps. In Nederland ligt de vergoeding op 94,- euro per ha, maximale toegestaan door de EU 200 euro per ha. Nederland past de regeling toe in vier typen gebieden: veenweidegebieden, beekdalen, uiterwaarden en heuvels. Over een vijfde type, de zogenaamde kleinschalige zandlandschappen, is discussie gaande. Provincies hebben recent op verzoek van het Rijk meer probleemgebieden aangewezen die het areaal ruim hebben verdubbeld tot meer dan 200.000 ha. Tweederde ligt in een Nationaal Landschap..

2.4 Nationale Landschappen: verantwoordelijkheid van rijk en provincies

Het rijk is eindverantwoordelijk voor de Nationale Landschappen, waarbij het ministerie van LNV het coördinerend departement is en waarbij, voor de uitvoering wordt samengewerkt met de ministeries van VROM en OCW.

Daarnaast staan ook de provincies aan de lat om het beleid voor de Nationale Landschappen uit te voeren. Rijk en provincies hebben daarvoor geld beschikbaar. Vooruitlopend op de vaststelling van de Nota Ruimte hebben Rijk, provincies en (samenwerkende) gemeentes in december 2005 bestuurlijke afspraken gemaakt over de rolverdeling en uitvoering.

Het rijk speelt een rol bij:

- overleg/afspraken met provincies waaraan het rijksgeld wordt besteed;

- (provincies) faciliteren in kennis;
- stimuleren van ontwikkelen met kwaliteit;
- vergroten van draagvlak voor Nationale Landschappen bij burgers.

De provincies zijn verantwoordelijk voor:

- uitwerking van de kernkwaliteiten per Nationaal Landschap;
- de gedetailleerde begrenzing en
- de ruimtelijke kaders in streekplannen.

De provincies stellen hiervoor (in 2006) uitvoeringsprogramma's op waarin verdere ontwikkeling en/of behoud van het gebied wordt beschreven en op grond waarvan allerlei projecten ingediend kunnen worden. In de uitvoeringsprogramma's is specifiek aandacht nodig voor grondgebonden landbouw, natuur, toerisme en recreatie en de veenweidenproblematiek.

2006 is een zeer belangrijk jaar voor de Nationale Landschappen. In 2006 worden de provinciale uitvoeringsprogramma's en streekplannen opgesteld en door het rijk beoordeeld. Ook sluiten rijk en provincies uitvoeringscontracten, waarin concrete afspraken staan over de uitvoeringsmaatregelen voor de Nationale Landschappen. Juist dit jaar wordt dus voor een groot deel bepaald wat er de komende jaren aan en voor de Nationale Landschappen gaat gebeuren.

3. De invloed van landbouw en woningbouw op Nationale Landschappen

3.1 Rol van landbouw in het landschap

De landbouw bepaalt in veel Nationale Landschappen het grondgebruik en daarmee de aanblik van het landschap. Landbouw is dan ook vaak essentieel om het karakter van een landschap te bewaren. Echter, de landbouw als economische activiteit heeft het niet gemakkelijk en er verdwijnen veel bedrijven. Bedrijven nemen dan ook vaak maatregelen die het landschap niet ten goede komen.

Optimale bedrijfsvoering

De Nationale Landschappen worden gedomineerd door melkveehouderij en akkerbouw. Over het algemeen zijn de bedrijven hier iets kleinschaliger dan gemiddeld in ons land. De uitgangspositie van de bedrijven is door de landschappelijke structuur en landschappelijke waarden vaak minder gunstig dan voor bedrijven elders. Zo is bijvoorbeeld het voortbestaan van de veenweidegebieden, zoals Waterland en delen van het Groene Hart, mede afhankelijk van de agrarische bedrijfsvoering. Tegelijkertijd is er als gevolg van de specifieke kwaliteiten in het veenweidegebied (hoge grondwaterstand, veel sloten) géén optimale bedrijfsvoering mogelijk. Hetzelfde geldt in kleinschalige zandgebieden. Ook hier bepaalt de landbouw voor een belangrijk deel het landschap met o.a. heggen en houtwallen. Diezelfde heggen en houtwallen beperken echter de landbouwbedrijven in hun behoefte aan schaalvergroting.

Kansen

Kansen zijn er juist ook in deze gebieden. Veelal zijn hier mogelijkheden voor verbreding van de bedrijfsvoering met activiteiten op het gebied van bijv. natuur, landschapsonderhoud, recreatie en toerisme. Het is een uitdaging voor overheden en ondernemers om het proces van bedrijfsontwikkeling te laten aansluiten bij de aanwezige landschapkwaliteiten.

Agrarische gebouwen

Een apart onderwerp vormen agrarische gebouwen. Zij hebben een speciale plaats in het ruimtelijk beleid. Naast het behoud van bepaalde kenmerkende boerderijtypes, speelt momenteel vaak de wens te komen tot clustering van bedrijven en de vraag wat te doen met vrijkomende bedrijfsgebouwen. Als ondernemers bedrijven willen samenvoegen in de vorm van agrarische bedrijventerreinen ligt het initiatief primair bij henzelf. Het is aan de regionale overheden, met

name de gemeenten, om daar al dan niet ruimte aan te geven en tot een afweging te komen of dergelijke ontwikkelingen passend zijn. Het toenemend aantal vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen is vooral het gevolg van de schaalvergroting die zich aftekent in de sector. Hergebruik van vrijkomende agrarische gebouwen in het buitengebied kan de regionale economie versterken en, mits goed ingepast, leiden tot een versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

3.2 Nationale Landschappen: Bouwen met oog voor de kwaliteit van het landschap

In algemene zin geldt dat binnen Nationale Landschappen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn, mits de kernkwaliteiten van het landschap worden behouden of versterkt ("ja, mits"-regime). Wat betreft woningbouw is binnen Nationale Landschappen ruimte voor ten hoogste de zgn. eigen bevolkingsgroei (migratiesaldo 0). Dit principe biedt nog wel de mogelijkheid dat mensen van buiten de Nationale Landschappen zich in Nationale Landschappen mogen vestigen, nl. voorzover er mensen uit het gebied vertrekken en de totale bevolkingsgroei in het gebied niet groter is dan de geraamde groei van de oorspronkelijke bevolking. In Nationale Landschappen met een substantieel negatieve bevolkingsontwikkeling, waar ondanks toepassing van het 'migratiesaldo nul principe' de bevolkingsafname niet gekeerd kan worden, kan onder voorwaarden een hoger aantal woningen worden gebouwd. Deze uitzonderingsbepaling moet bijdragen aan het behoud van de economische vitaliteit, de leefbaarheid en het draagvlak voor voorzieningen in het Nationaal Landschap.

In de afgelopen periode gebleken is dat het 'migratiesaldo 0-beleid' veel vragen oproept. VROM heeft een onderzoek laten verrichten naar de woningbehoefte in Nationale Landschappen en deze uitkomst geconfronteerd met het 'migratiesaldo 0' – beleid. Gemiddeld kunnen er 5% minder woningen worden gebouwd, dan wanneer migratiesaldo-nul niet zou worden toegepast². Het Rijk vindt dat met dit beleid er goede perspectieven bestaan voor een vitale toekomst van de Nationale Landschappen, terwijl tegelijkertijd het behoud van de bijzondere kernkwaliteiten wordt gewaarborgd.

Essentieel is dat bouwplannen vergezeld gaan van een visie en plannen hoe de kwaliteit van het landschap kan worden verbeterd. Geplande woningbouw moet zo gaan bijdragen aan versterking en verfraaiing van het landschap.

4. Beleidsvragen aan Consumentenplatform

4.1 Maatschappelijk belang en mensenwensen

De rijksoverheid vindt het belangrijk dat de Nationale Landschappen een succes worden. Daarom heeft zij de eerder genoemde (kern)kwaliteiten per Nationaal Landschap benoemd, die sturend zijn voor de ontwikkelingen in zo'n Nationaal Landschap. Gebleken is dat deze kwaliteiten vooral voortvloeien uit wat de rijksoverheid belangrijk vindt voor natuur en onze cultuur (agrarische cultuurlandschappen, cultuurhistorie, man made landschappen). De wijze waarop mensen, zowel bewoners als recreanten deze Landschappen gebruiken en beleven is minder aan bod gekomen. Het Rijk wil hier meer over te weten komen, om deze kennis te kunnen gebruiken bij het beoordelen van de eerder genoemde uitvoeringsprogramma's en op te stellen uitvoeringscontracten.

4.2 Noodzaak tot prioritering

Een beter inzicht in de wijze waarop mensen de Nationale Landschappen gebruiken en beleven geeft ook richting aan de besteding van de beschikbare middelen. Ook bij dit onderwerp geldt dat er meer gewenst wordt dan er geld is. De Raad voor het Landelijk Gebied becijferde dat er 225 mln. euro per jaar van Rijk, andere overheden en particulieren nodig zou zijn om de 20 Nationale Landschappen goed te laten functioneren. Het rijk heeft vooralsnog 80 mln. euro beschikbaar,

---

² De berekening van 5% is excl.. het Groene Hart.

waarvan 52 mln.euro voor investeringen en 30 mln. euro voor beheer voor de gehele periode 2007-2013. Investeringen zijn bijvoorbeeld wandelvoorzieningen, verbouwingen van cultuur historische bouwwerken zodat deze multifunctioneel gebruikt kunnen worden, kanvoorzieningen, musea, geschikt maken voor gebruik van oude fortten of het herstellen van hoogstamboomgaarden, etc. Bij beheer valt te denken aan het onderhoud van houtwallen, singels en andere landschapselementen, maar ook van wandelvoorzieningen of cultuurhistorische bebouwing.

Niet al deze mensenwensen kunnen ook uitgevoerd worden. Enerzijds omdat niet voor alles geld beschikbaar is, anderzijds omdat niet alle ontwikkelingen ingepast kunnen worden in een bepaald landschap. Dat is per Nationaal Landschap anders. De in de Nota Ruimte geformuleerde kernkwaliteiten blijven leidend. Zo zal de wens om een zeer grootschalig bos aan te leggen in een open veenweidengebied niet snel worden gehonoreerd. De wens om ditzelfde open gebied beter toegankelijk te maken, past wel binnen ontwikkeling van de kernkwaliteiten.

Er zal dus kritisch geprioriteerd dienen te worden en er wordt nu gepoogd om ten behoeve van deze prioritering beter inzicht te verkrijgen in de wensen en behoeften van de bewoners en de gebruikers van het landschap.

4.3 Vragen aan Consumentenplatform

Het Rijk heeft in Nederland twintig Nationale Landschappen aangewezen die vanwege hun zeldzame, unieke en nationaal kenmerkende eigenschappen worden beschermd en verder ontwikkeld. Deze eigenschappen zijn vooral een verbijzondering van de natuurlijke en culturele kwaliteiten en minder van de gebruiks- en belevingskwaliteiten van de Nationale Landschappen.

Het Rijk wil meer weten over hoe mensen de Nationale Landschappen gebruiken en beleven, dit vooral met het oog op zowel de toetsing van als de medefinanciering van investeringen en beheersmaatregelen in de provinciale uitvoeringsprogramma's.

Aan het LNV Consumentenplatform worden concreet de volgende vragen gesteld:

1. Hoe beleven en gebruiken consumenten Nationale Landschappen? Welke aspecten vinden zij daarin belangrijk en welke minder? Waarom vinden zij dat?
2. Welke ontwikkelingen in de Nationale Landschappen moet het Rijk, vanuit consumentenperspectief, (financieel) stimuleren om de (kern)kwaliteiten van de Nationale Landschappen te versterken, en welke zeker niet? En waarom?
3. Welke van deze ontwikkelingen zijn, vanuit consumentenperspectief, het meest belangrijk? En waarom?
4. Hoe kan de overheid deze kennis over beleving en gebruik benutten om de culturele en natuurlijke aspecten van een Nationaal Landschap te versterken?

Colofon

Hoofdstukken 1 en 2
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
070 3786868

Hoofdstukken 3 en 4
Schuttelaar & Partners, Adviesbureau voor Maatschappelijke Communicatie B.V.
070 3184444
E-mail: info@schuttelaar.nl

Pers
Directie Voorlichting

Murco Mijnlieff: (070) 378 4018
m.mijnlieff@minlnv.nl

LNV Consumentenplatform

Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid
Willem Roeterdink en Eelco Klein (070) 3784453/4131
E-mail: w.roeterdink@minlnv.nl en e.klein@minlnv.nl

Meer informatie over het LNV Consumentenplatform is te vinden op:
www.minlnv.nl/consumentenplatform

NL voor mensen is een publicatie van het Ministerie van LNV (directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid) in samenwerking met adviesbureau Schuttelaar & Partners.

Eerder in het LNV Consumentenplatform:

- Diermeel, voer voor discussie (november 2005)
- Dierenwelzijn, willen we dat weten? (juni 2005)
- Platteland, ook voor uw vrije tijd!? (maart 2005)
- Geeft decontaminatie veilig pluimveevlees? (december 2004)
- Natuurlijkheid, waarde voor beleid (juni 2004)
- Voedsel zonder risico: wensen en grenzen (februari 2004)
- Ons voedsel over tien jaar (oktober 2003)
- De prijs van duurzame voedselproductie (juni 2003)
- Vis als het maar verantwoord is! (april 2003)
- Genetische modificatie en voedsel, weet u wat dat is? (november 2002)
- Kiezen voor groenten en fruit (september 2002)
- Waar komt mijn vlees vandaan? (april 2002)